

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 29 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, z późn. zm.), zwanej dalej „UOP”, minister właściwy do spraw środowiska ustanawia, w drodze rozporządzenia, plan ochrony dla obszaru Natura 2000 lub jego części, kierując się koniecznością utrzymania i przywracania do właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000.

Plan ochrony sporządzany jest na okres 20 lat. Plan ochrony może być zmieniony, jeżeli wynika to z potrzeb ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt oraz ich siedlisk, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Plan ochrony dla obszaru Natura 2000, zgodnie z art. 29 ust. 8 UOP, zawiera:

- 1) opis granic obszaru i mapę obszaru Natura 2000;
- 2) identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk będących przedmiotami ochrony;
- 3) określenie warunków utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, zachowania integralności obszaru Natura 2000 oraz spójności sieci obszarów Natura 2000, odnoszących się w szczególności do:
 - a) innych form ochrony przyrody, pokrywających się z obszarem Natura 2000,
 - b) zagospodarowania przestrzennego, w tym w szczególności terenów lokalizacji zabudowy możliwej bez szkody dla obszaru Natura 2000, infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, infrastruktury turystycznej i edukacyjnej, a także obszarów, które powinny być zalesione oraz obszarów wyłączonych z zalesiania,
 - c) zagospodarowania obszarów morskich,
 - d) gospodarowania wodami,
 - e) gospodarki rolnej, leśnej i rybackiej,
 - f) śródładowych wód powierzchniowych płynących, w których powinna być zachowana lub odtworzona możliwość wędrówki ryb i innych organizmów wodnych;

4) wskazania do zmian w istniejących planach ogólnych gminy, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, planach zagospodarowania przestrzennego województw oraz planach zagospodarowania przestrzennego morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, jeżeli są niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których wyznaczono obszar Natura 2000;

5) określenie działań ochronnych dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony obszaru Natura 2000, ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację;

6) wskaźniki właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony;

7) określenie sposobów monitoringu realizacji zadań ochronnych oraz ich skutków;

8) określenie sposobów monitoringu stanu ochrony siedlisk przyrodniczych lub gatunków roślin i zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony.

Projekt planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska został opracowany z uwzględnieniem konieczności zapewnienia pełnej zgodności z wytycznymi zawartymi w wyroku TSUE w sprawie C-441/17. Zawarte w ww. planie zapisy mają na celu wyeliminowanie ryzyka ponownego naruszenia art. 6 ust. 3 i 4 Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. UE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.), zwanej dalej „Dyrektywą Siedliskową”, oraz zapewnienie skutecznej ochrony siedlisk i gatunków stanowiących przedmiot ochrony obszaru.

Tryb sporządzania projektu planu ochrony i zakres prac na potrzeby sporządzania projektu planu ochrony określa rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 marca 2010 r. w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 (Dz. U. z 2024 r. poz. 644), zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000”. Zgodnie z § 2 ww. rozporządzenia, projekt planu ochrony sporządza się podejmując następujące czynności:

1) ustalenie terenu objętego projektem planu ochrony oraz przedmiotów ochrony obszaru;

- 2) sformułowanie założeń do projektu planu ochrony;
- 3) identyfikacja zainteresowanych osób i podmiotów prowadzących działalność w obrębie siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków, dla których ochrony wyznaczono obszar;
- 4) sformułowanie projektu planu ochrony;
- 5) zaopiniowanie, o którym mowa w art. 29 ust. 2 UOP.

Ustanowienie planu ochrony poprzedza się przeprowadzeniem postępowania z udziałem społeczeństwa na zasadach określonych w dziale III rozdziale 3 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 poz. 1112, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą OOS”.

Dane dotyczące projektów planów ochrony zamieszcza się w publicznie dostępnych wykazach - art. 21 ust. 2 pkt 24 lit. a ustawy OOS.

Obszar Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 wyznaczony został na mocy Dyrektywy Siedliskowej oraz na mocy Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz. Urz. UE L 20 z 26.01.2010, s. 7, z późn. zm.), zwanej dalej „Dyrektywą Ptasią”. Jako obszar specjalnej ochrony ptaków (tzw. „obszar ptasi”) zatwierdzony został rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000 (Dz. U. z 2011 poz. 133, z późn. zm.). Jako teren mający znaczenie dla Wspólnoty, zatwierdzony został Decyzją Komisji Europejskiej z dnia 26 stycznia 2023 r. w sprawie przyjęcia szesnastego zaktualizowanego wykazu terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowaną jako dokument nr C(2023) 607) (Dz. Urz. UE L 36 z 07.02.2023, str. 384).

Pod względem administracyjnym, przedmiotowa forma ochrony przyrody znajduje się w powiecie hajnowskim, w województwie podlaskim, na terenie gmin: Narew (wiejska), Hajnówka (wiejska), Białowieża (wiejska), Hajnówka (miejska), Dubicze Cerkiewne (wiejska) oraz Narewka (wiejska).

Wspomnieć należy również, iż Puszcza Białowieska znajduje się na Liście Światowego Dziedzictwa UNESCO. Przypuszczalnie ekosystemy leśne na tym obszarze funkcjonują nieprzerwanie od ostatniego zlodowacenia.

Przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 jest 10 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, jak również 27 gatunków zwierząt oraz 5 gatunków roślin z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Ponadto, przedmiotami ochrony w obszarze jest 20 gatunków ptaków objętych art. 4 Dyrektywy Ptasiej. Wymieniono je poniżej (* oznaczono siedliska i gatunki o znaczeniu priorytetowym).

Przedmiotami ochrony są następujące typy siedlisk przyrodniczych:

Kod	Nazwa polska	Identyfikator fitosocjologiczny*
3150	Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z <i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>	<i>Nympheion</i> , <i>Potamion</i>
*6230	Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (<i>Nardion</i> – płaty bogate florystycznie)	<i>Nardetalia</i>
6510	Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie	<i>Arrhenatherion elatioris</i>
7140	Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z <i>Scheuchzeria-Caricetea</i>)	<i>Scheuchzeriaetalia palustris</i> , <i>Caricetalia nigrae</i>
7230	Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	<i>Caricion davallianae</i>
9170	Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny	<i>Tilio-Carpinetum</i>
*91D0	Bory i lasy bagienne i brzoźowo-sosnowe bagienne lasy borealne	<i>Vaccinio uliginosi</i> <i>Pinetum</i> , <i>Sphagno girgensohnii-Piceetum</i> , <i>Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis</i> , <i>Sphagno squarrosi-Alnetum</i>
*91E0	Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródliskowe	<i>Fraxino-Alnetum</i>
91F0	Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe	<i>Ficario-Ulmetum</i>
91I0	Cieplolubne dąbrowy	<i>Quercetalia pubescenti petraeae</i>

Przedmiotami ochrony są następujące gatunki roślin:

Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska

Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1381	widłoząb zielony	<i>Dicranum viride</i>
1386	bezlist okrywowy	<i>Buxbaumia viridis</i>
1477	sasanka otwarta	<i>Pulsatilla patens</i>
1437	lenieć bezpodkwiatkowy	<i>Thesium ebracteatum</i>
1939	rzepik szczeciniasty	<i>Agrimonia pilosa</i>

Przedmiotami ochrony są następujące gatunki zwierząt:

Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1037	trzepla zielona	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
1042	załotka większa	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
1060	czerwończyk nieparek	<i>Lycaena dispar</i>
1065	przeplatka aurinia	<i>Euphydryas aurinia</i>
1082	kreślinek nizinny	<i>Graphoderus bilineatus</i>
1084	pachnica dębowa	<i>Osmoderma eremita (Osmoderma barnabita)</i>
1085	bogatek wspaniały	<i>Buprestis splendens</i>
1086	zgniotek cynobrowy	<i>Cucujus cinnaberinus</i>
1166	traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus (Triturus cristatus cristatus)</i>
1188	kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>
1308	mopek	<i>Barbastella barbastellus</i>
1337	bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>
1352	wilk	<i>Canis lupus</i>
1355	wydra	<i>Lutra lutra</i>
1361	ryś	<i>Lynx lynx</i>
1920	ponurek Schneidera	<i>Boros schneider</i>
1923	średzinka	<i>Mesosa myops</i>
1016	poczwarówka jajowata	<i>Vertigo moulinsiana</i>
1014	poczwarówka zwężona	<i>Vertigo angustior</i>

Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1924	pogrzebica	<i>Oxyporus mannerheimii</i>
1925	rozmiarz kolweński	<i>Pytho kolwensis</i>
2647	żubr	<i>Bison bonasus</i>
4021	konarek tajgowy	<i>Phryganophilus ruficollis</i>
4026	zagłębek bruzdkowany	<i>Rhysodes sulcatus</i>
4030	szlaczkoń szafraniec	<i>Colias myrmidone</i>
4056	zatoczek łamliwy	<i>Anisus vorticulus</i>
6169	przeplatka maturna	<i>Hypodryas maturna</i>

Przedmiotami ochrony są następujące gatunki ptaków:

Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska
A030	bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>
A072	trzmiełojad	<i>Pernis apivorus</i>
A089	orlik krzykliwy	<i>Aquila pomarina</i>
A104	jarząbek	<i>Bonasa bonasia</i>
A119	kropiatka	<i>Porzana porzana</i>
A122	derkacz	<i>Crex crex</i>
A155	słonka	<i>Scolopax rusticola</i>
A165	samotnik	<i>Tringa ochropus</i>
A207	siniak	<i>Columba oenas</i>
A217	sóweczka	<i>Glaucidium passerinum</i>
A223	włochatka	<i>Aegolius funereus</i>
A224	lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>
A234	dzięcioł zielonosiwy	<i>Picus canus</i>
A238	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>
A239	dzięcioł białogrzbisty	<i>Dendrocopos leucotos</i>
A241	dzięcioł trójpalczasty	<i>Picoides tridactylus</i>
A307	jarzębatka	<i>Sylvia nisoria</i>

Kod	Nazwa polska	Nazwa łacińska
A320	mucholówka mała	<i>Ficedula parva</i>
A321	mucholówka białoszyja	<i>Ficedula albicollis</i>
A338	gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>

Prace nad projektem planu ochrony dla Obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska (PLC200004) z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego rozpoczęły się 2 marca 2023 r. na podstawie umowy nr WOF.261.78.2022.EP, zawartej pomiędzy Skarbem Państwa – Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska w Białymstoku a Alojzym Przemyskim, prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą Usługi Ekologiczne Alojzy Przemyski. Przedmiotowy projekt planu ochrony zawiera wszystkie niezbędne elementy wynikające z zapisów UOP i rozporządzenia w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000. Projekt planu ochrony dotyczy Obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska (PLC200004) z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego. Plan ochrony ustanowiony dla parku narodowego, zgodnie z art. 30 ust. 1 UOP, po uwzględnieniu zakresu, o którym mowa w art. 29 ww. ustawy, staje się równocześnie planem ochrony dla integralnej, z parkiem narodowym, części obszaru Natura 2000. Zgodnie z § 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 7 listopada 2014 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Białowieskiego Parku Narodowego (Dz. U. poz. 1735) ustanowiono plan ochrony dla Białowieskiego Parku Narodowego, zwanego dalej „BPN”, który staje się planem ochrony dla części obszaru specjalnej ochrony ptaków Puszcza Białowieska (kod obszaru PLC 200004) pokrywającej się z granicami Parku.

W ramach prac nad projektem planu ochrony przeprowadzono szczegółową inwentaryzację siedlisk przyrodniczych, gatunków roślin i zwierząt będących przedmiotami ochrony w obszarze objętym opracowaniem. Oceniono ich stan ochrony, zidentyfikowano istniejące i potencjalne zagrożenia. Do opisania zagrożeń wykorzystano kody i nazwy zagrożeń wg Instrukcji wypełniania Standardowych Formularzy Danych, wersja 2012.1, Załącznik nr 5. Lista referencyjna zagrożeń, presji i działań. Następnie, określono cele działań ochronnych opierając się na wskaźnikach i parametrach stanu ochrony, opracowanych zgodnie z metodyką PMŚ GIOŚ, a w przypadku gatunków ptaków, zgodnie z kryteriami zdefiniowanymi przez Zawadzką i in. (2013). W przypadku dwóch gatunków: 1337 bobra europejskiego *Castor fiber* oraz 1355 wydry *Lutra lutra*, nie określono celu odnoszącego się

do wskaźnika „roczny wskaźnik trendu populacji”, gdyż metodyka PMŚ GIOŚ wskazuje, iż wskaźnik ten powinien być analizowany dopiero w drugim roku monitoringowym. Wykorzystywany jest on do oceny trendów populacyjnych w kolejnych okresach monitoringu.

Po wyznaczeniu celów działań ochronnych, określono odpowiednie działania ochronne zapewniające utrzymanie lub odtworzenie właściwego stanu ochrony przedmiotów ochrony.

Dla gatunków: 1437 leniec bezpodkwiatkowy *Thesium ebracteatum* oraz 1477 sasanka otwarta *Pulsatilla patens*, zaleca się koszenie runa oraz wycinanie drzew i krzewów.

Dla siedlisk przyrodniczych: *6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* – płaty bogate florystycznie) oraz 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*), zaplanowano działania polegające na zachowaniu siedlisk poprzez ekstensywne użytkowanie (kośne, kośno-pastwiskowe lub pastwiskowe) oraz usuwanie drzew i krzewów. Dla pierwszego z wymienionych siedlisk, zaproponowany termin koszenia (najkorzystniejszy pod względem ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków) jest niezgodny z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego. W przypadku drugiego z siedlisk, zaproponowany termin koszenia jest niezgodny z wymogami odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego dla około 10% powierzchni (łąki w dolinach rzecznych). Na pozostałym areale, wskazany termin koszenia jest zgodny z wytycznymi odpowiedniego pakietu rolno-środowiskowo-klimatycznego.

Dla siedliska przyrodniczego 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*), zaplanowano działania ochronne polegające na: zachowaniu siedliska poprzez ograniczanie sukcesji naturalnej, usuwaniu drzew i krzewów, usuwaniu gatunków ekspansywnych roślin (koszenie) oraz wykonaniu działań na podstawie ekspertyzy hydrologicznej.

Dla siedliska przyrodniczego 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*), rekomenduje się usuwanie inwazyjnych gatunków obcych (*Padus serotina*, *Quercus rubra*, *Impatiens parviflora*) oraz na wybranych powierzchniach (w strefie IV UNESCO) przeciwdziałanie procesom pinetyzacji poprzez usuwanie pojedynczych drzew szpilkowych (wycinanie).

Dla siedliska przyrodniczego *91I0 Ciepłolubne dąbrowy (*Quercetalis pubescenti-petraeae*), rekomenduje się usuwanie graba, leszczyny, klonów i lip o pierśnicy mniejszej niż

20 cm oraz obcych gatunków inwazyjnych. Ponadto, proponuje się usunięcie martwej biomasy i koszenie (spasanie) runa.

W przypadku siedlisk przyrodniczych: *91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne, *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe oraz 91F0 łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*), rekomenduje się wykonanie działań na podstawie ekspertyzy hydrologicznej, mającej na celu określenie działań służących poprawie stopnia uwodnienia całego Obszaru Natura 2000. Ekspertyza ta posłuży również do określenia działań ochronnych dla niektórych gatunków fauny, tj.: 1042 zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*, 4056 zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus*, 1166 traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* (*Triturus cristatus cristatus*), 1188 kumak nizinny *Bombina bombina*, A030 bocian czarny *Ciconia nigra*, A122 derkacz *Crex crex*, A119 kropiatka *Porzana porzana*, A155 słonka *Scolopax rusticola*, A165 samotnik *Tringa ochropus*, 1337 bóbr europejski *Castor fiber* oraz 1355 wydra *Lutra lutra*.

Dla gatunków fauny: 1014 poczwarówka zwężona *Vertigo angustior*, 1016 poczwarówka jajowata *Vertigo moulinsiana*, 1065 przeplatka aurinia *Euphydras aurinia*, 6169 przeplatka matura *Hypodryas matura* oraz A089 orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, działaniem ochronnym jest ekstensywne wykaszanie łąk.

Dla gatunków: 1060 czerwonończyk nieparek *Lycaena dispar*, A122 derkacz *Crex crex*, A119 kropiatka *Porzana porzana*, A307 jarzębatka *Sylvia nisoria*, A338 gąsiorek *Lanius collurio*, odstąpiono od wyznaczania dodatkowych działań ochronnych polegających na utrzymaniu siedliska, gdyż ekstensywne użytkowanie kośne zaplanowane w ramach ochrony orlika krzykliwego oraz siedlisk: 6230 i 6510, uznano za wystarczające dla ochrony tych gatunków.

W przypadku gatunków: 1014 poczwarówka zwężona *Vertigo angustior*, 1016 poczwarówka jajowata *Vertigo moulinsiana*, 6169 przeplatka matura *Hypodryas matura* oraz A089 orlik krzykliwy *Aquila pomarina*, przewidziane działanie to zapobieganie sukcesji lasu na tereny łąkowe, tj. usuwanie podrostu drzew i krzewów.

Dla gatunku A224 lelek *Caprimulgus europaeus* nie przewiduje się działań ochronnych wykraczających poza skuteczną obecnie ochronę wynikającą z ochrony prawnej gatunku.

Gatunek ten ze z reguły zajmuje powierzchnie zrębowe oraz młodniki na suchych, borach sosnowych. Powierzchnie takie w Obszarze zajmują marginalne powierzchnie.

Dla gatunków: 1042 zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis* oraz 1166 traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* (*Triturus cristatus cristatus*), działania ochronne polegają na zachowaniu zbiorników, poprzez ich odtwarzanie, pogłębianie, oczyszczanie i poszerzanie.

W przypadku gatunków: 1352 wilk *Canis lupus* oraz 1361 ryś *Lynx lynx*, przewidziane działania to ochrona bazy pokarmowej (tj. populacji ssaków kopytnych) oraz poprawa infrastruktury drogowej (w celu zmniejszenia śmiertelności).

Ponadto dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt o kodach: 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*), *91D0 Bory i lasy bagienne i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne (*Vaccinio uliginosi Pinetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*, *Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis*, *Sphagno squarrosi-Alnetum*), *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe i olsy źródłiskowe (*Fraxino-Alnetum*), 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*), 1042 zalotka większa *Leucorrhinia pectoralis*, 4056 zatoczek łamliwy *Anisus vorticulus*, 1166 traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* (*Triturus cristatus cristatus*), 1188 kumak nizinny *Bombina bombina*, A030 bocian czarny *Ciconia nigra*, A122 derkacz *Crex crex*, A119 kropiatka *Porzana porzana*, A155 słonka *Scolopax rusticola*, A165 samotnik *Tringa ochropus*, 1337 bóbr europejski *Castor fiber*, jak również 1355 wydra *Lutra lutra*, przewidziano działanie spowolnienia odpływu z siedlisk i kompleksów siedlisk (ze zlewni elementarnych w różnych skalach przestrzennych) oraz działanie utrzymania ciągłości spływu wód powierzchniowych i utrzymanie ciągłości hydrologicznej cieków (continuum cieków) poprzez utrzymanie lub budowę nowej infrastruktury wodnej.

Dla siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt o kodach: 9170 Grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (*Galio-Carpinetum*, *Tilio-Carpinetum*), *91D0 Bory i lasy bagienne (*Vaccinio uliginosi Betuletum pubescentis*, *Vaccinio uliginosi Pinetum*, *Pino mugo-Sphagnetum*, *Sphagno girgensohnii-Piceetum*) i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne, *91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albo-fragilis*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródłiskowe, 91F0 Łęgowe lasy dębowo-wiązowo-jesionowe (*Ficario-Ulmetum*), 1381 widłoząb zielony *Dicranum viride*, 1386 bezlist okrywowy *Buxbaumia viridis*, 1085 bogatek wspaniały *Buprestis splendens*, 1086 zgniotek cynobrowy *Cucujus cinnaberinus*, 1920 ponurek Schneidera *Boros schneideri*,

1924 pogrzybnica *Oxyporus mannerheimii*, 4021 konarek tajgowy *Phryganophilus ruficollis*, 4026 zagłębek bruzdkowany *Rhysodes sulcatus*, 1084 pachnica dębowa *Osmoderma eremita* (*Osmoderma barnabita*), A072 trzmielojad *Pernis apivorus*, A104 jarząbek *Bonasa bonasia*, A207 siniak *Columba oenas*, A217 sóweczka *Glaucidium passerinum*, A223 włośchatka *Aegolius funereus*, A234 dzięcioł zielonosiwy *Picus canus*, A238 dzięcioł średni *Dendrocopos medius*, A239 dzięcioł białogrzbisty *Dendrocopos leucotos*, A241 dzięcioł trójpalczasty *Picoides tridactylus*, A320 muchołówka mała *Ficedula parva*, A321 muchołówka białoszyja *Ficedula albicollis*, przewidziano działanie ochronne polegające na zachowaniu naturalnych procesów przyrodniczych przez wyłączenie drzewostanów ponad stuletnich oraz siedliska przyrodniczego/siedliska gatunku z gospodarki leśnej. Na potrzeby planu ochrony przyjęto, że poprzez określenie „drzewostany ponad stuletnie” należy rozumieć drzewostany, w których przynajmniej jeden gatunek drzew osiąga 100 i więcej lat, a jego udział w drzewostanie wynosi co najmniej 10%.

W przypadku wszystkich gatunków fauny, proponowane działania ochronne nie kolidują ze strefowaniem przewidzianym dla Puszczy przez UNESCO.

Dla przedmiotów ochrony, dla których zaplanowano działania ochronne, przewidziano również prowadzenie (w trakcie obowiązywania planu ochrony) monitoringu realizacji działań ochronnych i ich skutków.

W planie ochrony przedstawiono również sposób monitoringu stanu ochrony przedmiotów ochrony poprzez wskazanie sposobów, metod, częstotliwości, zakresu obserwacji i rejestracji danych oraz lokalizacji stanowisk monitoringowych. Celem tego monitoringu jest określenie różnic między aktualnymi parametrami stanu ochrony przedmiotów ochrony, a parametrami właściwego stanu ochrony oraz ustalenie, czy nastąpiło zmniejszenie zagrożeń oddziałujących na przedmioty ochrony.

W przypadku siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, których nie potwierdzono w terenie, nie określono zagrożeń istniejących i potencjalnych, celów działań ochronnych, działań ochronnych oraz monitoringu. Były to:

- 1) 3150 Starorzeczka i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*;
- 2) 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk;

- 3) 1939 rzepik szczeciniasty *Agrimonia pilosa*;
- 4) 1037 trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*;
- 5) 1082 kreślinek nizinny *Graphoderus bilineatus*;
- 6) 1923 średzinka *Mesosa myops*;
- 7) 4030 szlaczkoń szafraniec *Colias myrmidone*.

Siedlisko 3150 Starorzecza i naturalne eutroficzne zbiorniki wodne ze zbiorowiskami z *Nympheion*, *Potamion*, w trakcie prowadzonych inwentaryzacji pod potrzeby planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska, nie udało się potwierdzić na gruntach w zarządzie PGL LP. Należy przy tym przywołać stanowisko Kwiatkowskiego (raport 2019) cyt.: „Starorzecza wykazane w PZO przestały istnieć, w większości w wyniku renaturalizacji rzeki Narewki, w ramach której starorzecza wykorzystano do odtworzenia dawnego koryta, a w części w wyniku całkowitego załadowienia. Do sprawdzenia w ramach prac terenowych wytypowano 6 innych zbiorników, które wg materiałów kartograficznych mogły być zbiornikami naturalnymi. Roślinność *Nymphaeion* i/lub *Potamion* stwierdzono w 3 zbiornikach. Jednocześnie stwierdzono, że dwa z trzech zbiorników to obiekty albo całkowicie sztuczne, albo o misach bardzo silnie zmienionych w wyniku działalności człowieka, a więc nie będące siedliskami 3150. Jedyny zbiornik spełniający kryteria siedliska 3150 to bardzo małe (200m²), skrajnie płytkie oczko wodne na Polanie Białowieskiej, chociaż i w tym przypadku nie ma pewności co do naturalnego pochodzenia”. W związku z powyższym, w planie ochrony nie określono celów ani działań ochronnych dla siedliska, a status siedliska, jako przedmiotu ochronny, wymaga weryfikacji.

Siedliska 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk również nie odnaleziono w trakcie prac terenowych prowadzonych w 2023 i 2024 roku pod potrzeby planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego. Siedliska nie odnaleziono również we wcześniejszych inwentaryzacjach. Nie stwierdzono również warunków środowiskowych (edaficznych), aby takie siedlisko mogło się wykształcić. W związku z powyższym, w planie ochrony nie określono celów ani działań ochronnych dla siedliska, a status siedliska, jako przedmiotu ochronny, wymaga weryfikacji.

Rzepik szczeciniasty *Agrimonia pilosa*, według danych źródłowych (dokumentacja Planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000-2011 r., Inwentaryzacja przyrodnicza

wykonana na zlecenie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku, zwanej dalej „RDOŚ” w Białymstoku. w latach 2018-2019), występował w granicach obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska (z wyłączeniem powierzchni BPN) na 7 historycznych stanowiskach. Wszystkie te lokalizacje zostały zweryfikowane w trakcie prowadzonych prac terenowych w latach 2023-2024 r. Gatunku nie odnaleziono. Na czterech dawnych stanowiskach aktualnie obecne są powierzchnie klęskowe, na jednym stanowisku występuje zwarty młodnik (90% zwarcia na dawnej powierzchni klęskowej), na dwóch powierzchniach obserwuje się zdegradowany grąd z udziałem sosny i gatunków borowych. W trakcie prac badawczych, wykonanych w latach 2023-2024, poszukiwano gatunku na innych, dogodnych powierzchniach, jednak bez pozytywnego rezultatu. Obecnie znane są cztery stanowiska gatunku z obszaru Puszczy Białowieskiej z granic BPN (Operat ochrony gatunków flory naczyniowej Białowieskiego Parku Narodowego 2010). W związku z powyższym, w planie ochrony nie określono celów ani działań ochronnych dla gatunku.

Trzepla zielona *Ophiogomphus cecilia*, po raz ostatni w granicach obszaru Natura 2000, została stwierdzona w 1999 r. (Theuerkauf i Rouys 2001) na jednym stanowisku - bagno położone wzdłuż Narewki. W trakcie prac nad planem ochrony, weryfikowano dane zawarte w opracowaniach przekazanych przez RDOŚ w Białymstoku. Nie potwierdzono występowania gatunku (wylinek) w terenie. Zgodnie z sugestią nadzoru przyrodniczego, poszukiwano larw w dnie rzeki w okolicach Gruszki, ale bez pozytywnego rezultatu. Nie zaobserwowano też ani razu imagines, chociaż potrafią one przelatywać na tereny odległe od cieków o kilka kilometrów. W związku z powyższym, w planie ochrony nie określono celów ani działań ochronnych dla gatunku.

Kreślinek nizinny *Graphoderus bilineatus*, w Puszczy Białowieskiej ostatnio stwierdzony był w 2012 r. w granicach terenu BPN, przy czym była to obserwacja jednego osobnika *imago* (Przewoźny i in. 2014). Występowanie tego gatunku nie zostało potwierdzone ani w inwentaryzacji wykonanej na zlecenie RDOŚ w Białymstoku prowadzonej w latach 2018-2021, ani też obecnie w trakcie prac terenowych prowadzonych na potrzeby planu ochrony Puszczy Białowieskiej w części położonej poza terenem BPN. W związku z powyższym, w planie ochrony nie określono celów ani działań ochronnych dla gatunku.

Średzinka *Mesosa myops* jest gatunkiem, który w Polsce znany był wyłącznie z Puszczy Białowieskiej (spoza terenu BPN) na podstawie jedyne go stwierdzenia z 1980 r. (Burakowski

i Śliwiński 1981). Jego występowanie nie zostało nigdy później potwierdzone. Dotyczy to także inwentaryzacji wykonywanej na zlecenie RDOŚ w Białymstoku (lata 2018-2021) oraz obecnych prac (2023-2024). Chrząszcz ten od dawna nie był stwierdzany na terenie Puszczy i brak jest perspektyw na jego pojawienie się na tym obszarze. W związku z powyższym, w planie nie określono celów ani działań ochronnych dla gatunku, a status gatunku, jako przedmiotu ochorny, wymaga weryfikacji.

Szlaczkoń szafrańiec *Colias myrmidone* był podawany z przedmiotowego obszaru ostatni raz w 2006 r. (Jaroszewicz 2010 c). Na 5 historycznych stanowiskach tego gatunku, nie stwierdzono obecności szczodrzeńca, co eliminuje te miejsca jako stanowiska potencjalne. W ramach prowadzonych prac, zweryfikowano dane zawarte w opracowaniach przekazanych przez RDOŚ w Białymstoku pod potrzeby planu ochrony Puszczy Białowieskiej, dla których były prowadzone prace terenowe. Nie potwierdzono gatunku w terenie, podobnie jak w Inwentaryzacji przyrodniczej wykonywanej na zlecenie RDOŚ w Białymstoku (lata 2018-2019). Podsumowując, należy stwierdzić brak gatunku i brak odpowiednich dla niego siedlisk w granicach terenu badań. W związku z powyższym, w planie ochrony nie określono celów ani działań ochronnych dla gatunku, a status gatunku, jako przedmiotu ochorny, wymaga weryfikacji.

W dokumencie zawarto również wskazania do obowiązujących dokumentów planistycznych (m. in. miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, strategii rozwoju gmin, studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego) niezbędnych do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000. Dla wszystkich obowiązujących dokumentów planistycznych wskazuje się, aby nie wprowadzać zmian przeznaczenia i użytkowania gruntów leśnych oraz użytków zielonych w przypadku, gdy są one położone w granicach pól siedlisk przyrodniczych będących przedmiotami ochrony w obszarze Natura 2000 Puszcza Białowieska (PLC200004).

Ustanowienie planu ochrony poprzedzone zostało przeprowadzeniem postępowania z udziałem społeczeństwa. Komunikacja z zainteresowanymi stronami, w trakcie przygotowania projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004, opierała się o stronę internetową RDOŚ w Białymstoku - <https://www.gov.pl/web/rdos-bialystok/regionalna-dyrekcja-ochrony-srodowiska-w-bialymstoku>. Zamieszczano tam informacje o postępie prac nad projektem planu ochrony,

wykonawcy, terminach i miejscach spotkań Zespołu Lokalnej Współpracy, zwanym dalej „ZLW”, oraz obwieszczeniu Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku, zwanym dalej „Regionalnym Dyrektorem”, o rozpoczęciu opracowywania projektu planu ochrony.

Podstawowe znaczenie dla komunikowania się z grupami interesu, osobami i instytucjami w różny sposób związanymi z obszarem, miały spotkania ZLW. O terminach, miejscu i organizacji spotkań ZLW, uczestnicy, oprócz komunikatu na stronie internetowej, byli informowani pocztą elektroniczną lub telefonicznie. Wnoszenie uwag lub składanie wniosków było możliwe poprzez adres mailowy: sekretariat@bialystok.rdos.gov.pl lub korespondencję tradycyjną („na piśmie”) na adres Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku, 15-554 Białystok, ul. Dojlidy Fabryczne 23, jak również ustnie do protokołu w siedzibie RDOŚ w Białymstoku po uprzednim umówieniu wizyty pod numerem telefonu: 85 74-06-981 wew. 10 lub 85 74-03-380 wew. 10.

I spotkanie ZLW odbyło się dnia 29 czerwca 2023 r. w Hotelu „Białowieskim” Conference, Wellness & Spa (ul. Stoczek 218 B, 17-230 Białowieża). W spotkaniu wzięło udział 60 osób.

II spotkanie ZLW odbyło się dnia 9 listopada 2023 r. w Hotelu „Białowieskim” Conference, Wellness & Spa (ul. Stoczek 218 B, 17-230 Białowieża). W spotkaniu wzięło udział 60 osób.

III spotkanie ZLW odbyło się w dniach 27-28 czerwca 2024 r. w dyrekcji Białowieskiego Parku Narodowego (Park Pałacowy 11, 17-230 Białowieża). Dnia 27 czerwca w spotkaniu wzięło udział 60, a 28 czerwca – 55 osób.

Protokoły z powyższych spotkań, prezentacje oraz dokumentacja planu ochrony były umieszczane na stronie internetowej RDOŚ w Białymstoku - <https://www.gov.pl/web/rdos-bialystok/regionalna-dyrekcja-ochrony-srodowiska-w-bialymstoku>.

Dodatkowo, na podstawie art. 29 ust. 5, 6 UOP oraz art. 39 ustawy OOS, obwieszczeniem z dnia 29 sierpnia 2024 r., znak nr: WPN.6321.1.2023.EW, Regionalny Dyrektor zawiadomił o wyłożeniu do konsultacji społecznych projektu planu ochrony dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska PLC200004 z wyłączeniem powierzchni Białowieskiego Parku Narodowego. Osoby zainteresowane projektem miały 21 dni na składanie uwag i wniosków. Ich zestawienie wraz z informacjami, w jaki sposób zostały

wzięte pod uwagę oraz w jakim zakresie zostały uwzględnione, opublikowano na stronie internetowej RDOŚ w Białymstoku - <https://www.gov.pl/web/rdos-bialystok/zestawienie-uwag-i-wnioskow-zgloszonych-w-trakcie-konsultacji-spolecznych-projektu-planu-ochrony-dla-obszaru-natura-2000-puszcza-bialowieska-plc200004-z-wylaczeniem-bialowieskiego-parku-narodowego>

Obwieszczeniem z dnia2025 r., znak, Minister Klimatu i Środowiska zawiadomił o możliwości udziału społeczeństwa w opracowywaniu dokumentu poprzez zapoznanie się z projektem planu ochrony i możliwości składania uwag i wniosków. Informacja została podana do publicznej wiadomości zgodnie z art. 39 ust. 1 pkt. 1, 2, 3, 4 i 5 ustawy OOS i w związku z art. 28 ust. 4 UOP. Obwieszczenie zostało zamieszczone na stronie internetowej Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku.

Obwieszczenie było również wywieszone na tablicy ogłoszeń w urzędach gmin:, w urzędach miast: oraz w siedzibie Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Białymstoku, w dniach r. Osoby zainteresowane projektem miały 21 dni na składanie uwag i wniosków. Ich zestawienie, wraz z informacjami, w jaki sposób zostały wzięte pod uwagę i w jakim zakresie uwzględnione, zawarto w tabelach poniżej.

Projekt rozporządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt rozporządzenia nie podlega procedurze notyfikacji aktów prawnych, określonej w przepisach rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Projekt rozporządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym instytucjom i organom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, celem uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia projektu.

Projekt aktu nie zawiera wymogów nakładanych na usługodawców, podlegających notyfikacji, o której mowa w art. 15 ust. 7 i art. 39 ust. 5 dyrektywy 2006/123/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. dotyczącej usług na rynku wewnętrznym (Dz. Urz. UE L 376 z 27.12.2006, str. 36, z późn. zm.).

Projekt rozporządzenia nie dotyczy majątkowych praw i obowiązków przedsiębiorców lub praw i obowiązków przedsiębiorców wobec organów administracji publicznej i nie wpływa na działalność mikro przedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.